

Nutida orgelproblem.

Günther Ramin: *Gedanken zur Klärung des Orgelproblems.*
Bärenreiter-Verlag zu Kassel. Kartoniert Mark 2: 20.

DEN OERHÖRDA UTVECKLING, som betecknat orgelbyggeriet under de senaste årtiondena, har utan tvivel tillfört orgelkonsten utomordentliga värden. Vid återgivandet av mera *modern* orgellitteratur har orgelspelaren i sitt tidsenliga, med snart sagt outtömliga registreringsmöjligheter försedda instrument haft ett hart när idealiskt redskap. Att denna enorma utveckling på orgelbyggnadsteknikens område dock icke alltid varit till fromma för en stiltrogen tolkning av *klassikerna*, speciellt mästarna före Bach, vilkas verk voro tänkta för sin tids orglar med deras enkla teknik och säregna klang, torde icke kunna förnekas. Denna omständighet i förening med det under senare år alltmera stegrade intresset för klassisk orgelmusik torde i hög grad ha bidragit till att orgelbyggnadsfrågan blivit aktuell.

För orgelns förnyelse på gammal grund verkar framför allt i Tyskland sedan ett tjugotal år en rörelse, som under de senaste åren blivit synnerligen kraftig och omfattande. Det är som ett led i denna rörelse föreliggande lilla skrift tillkommit. Dess författare, som bekant organist vid Thomaskyrkan i Leipzig och en av Europas främsta orgelspelare, framlägger här i korta, skarpt koncentrerade uppsatser — ursprungligen föredrag, hållna vid flera av de »Orgeltagungen», nämnda rörelse på olika platser anordnat — sina »tankar till orgelproblemets klarläggande».

På ett enkelt och för varje orgelspelare lättfattligt sätt behandlar förf. det högintressanta, vidlyftiga ämnet. De olika uppsatserna ha följande rubriker : I: orgelns betydelse inom och utom kyrkan i historisk belysning; II: orgelmusiken före Bach och något om dess reproduktion; III: övergångsdynamikens problem inom orgelmusiken; IV: vägar och mål i våra dagars orgelmusikliv.

Av särskilt intresse och ägnad att bli varje orgelspelare till stor hjälp synes mig den andra av uppsatserna vara. Den i regel fullständiga avsaknaden av registreringsanvisningar och föredragsbeteckningar hos de gamla mästarna har gjort, att ett objektivt, stiltroget återgivande av deras alster för den exekverande oftast utgjort ett verkligt problem. Med desto större glädje är det man erfar, att just detta ämne blivit föremål för en så vederhäftig behandling som i denna skrift. Såväl ifråga om registrering och manualväxling som frasering lämnar förf. anvisningar, grundade på djupgående studium både av notlitteratur och orgeldispositioner från denna tid. Såsom karakteristiskt för författarens uppfattning rörande återgivandet av denna orgel-

musik må följande citeras: *Absolut klarhet i den musikaliska linien är den första fordran, man måste ställa vid reproduktion av den gamla polyfon-lineara musiken.*

Men för att denna musik skall komma till sin fulla rätt måste enligt författarens mening en »klanglig omgestaltning av vår tids orglar äga rum». Det är denna tanke, som är den röda tråden i häftets sista kapitel. »Det stora problemet i orgelbyggnadsreformen är: att skapa en klangtyp, som genom att förbinda den klassiska orgelns klang med de senaste tekniska förvärven i vår tid (varvid jag icke tänker på den stereotypa registersvällaren) ger möjlighet att levandegöra såväl musiken före Bach som Max Regers stora konst.»

Slutligen meddelas dispositionen till orgeln i Jacobikyrkan i Hamburg, byggd av Arp Schnittger. Det är vid denna åldriga orgel förf. säger sig ha erhållit den verkliga nyckeln till kännedomen om de gamla orglarnas klangvärld.

Även om det klangideal, för vilket förf. drager i härnad, på oss nordbor kanske verkar en smula främmande, har man dock ingen rätt att utan vidare förkasta det. Myckenhet av mixturer och kornetter, vilket är ett av de förnämsta kännetecknen på de gamla orglarnas dispositioner, kan otvivelaktigt vara av ondo. Diskret intonerade, vilket i regel var fallet i orglarna på Praetorius och Bachs tid, kunna dessa stämmor dock vara ägnade att uppenbara skönhetsvärden av oanad vidd.

Må denna skrift finna vägen till alla orgelvänner, såväl organister som orgelbyggare i hela vårt land. Den är i sanning förtjänt därav.

Waldemar Ahlén.

Kurser och möten.

I.

Liturgisk-kyrkomusikaliska kursen i Skara den 12—15 augusti hade samlat långt över hundra präster, kantorer och intresserade lekmän som stadigvarande deltagare. Såsom inbjudare stodo stiftets K. S. V. och kantorsförening. Kyrkoherde G. Helander, Vänersborg, och musikdir. C. Fromm, Skövde, fungerade som ordförande. Vid första kursdagens gudstjänst predikade stiftets biskop.

Två huvudämnen dominerade kursen: å ena sidan liturgien, speciellt den liturgiska sången, och å den andra den evangeliska koralen och därav inspirerad musik.

Varje dag var någon tid anslagen till övning i liturgisk sång med ordentliga duvningar i kännedom om psalmtönen och de viktigaste av Vesperalets melodier ävensom instruktion i mässmelodiernas rätta utförande. Liksom en medeltidskyrka, där innerväggarnas ljalslätade revetering knackats ner, med den blottade, kullriga medeltida putsytan återfår något av sin »själ», så fingo högmässans välkända melodier en ny friskhet, ädelhet och renhet genom att, befriade från taktstreckens tvång, framstå i sin ursprungligare, gregorianska gestalt. Och mången präst drog väl en lättnadens suck över att slippa